העולם הזה

בלי מורא · בלי משוא פנים ·

רחוב גליקסון 8, תל־אביב, טלפון 26785, ת. ד. 136. מען למברקים: „עולמפרס". המוציא לאור: העולם הזה בע"מ. דפוס משה שהם בע"מ, ת"א, טל. 62239. ההפצה: דוד טופל ובניו, תל־אביב. המערכת איננה אחראית לתוכן המודעות.

העורך הראשי: אורי אבנרי

ראש המערכת: שלום כהן

עורך משנה: רוב איתן

עורך כיתוב: סילבי קשת

עורך תבנית: זקי

כתב בכיר: אלי תבור

צלם המערכת: אריה קרן

חברי המערכת: מנשה בר־דיין, שייע גלזר, לילי גלילי, דויד הירוביץ, רותי ורד, אברהם חרמון, יוסף אבו־חמדי, אביבה סטן, עמוס קינן, שלמה קרן.

העתון הנקרא ביותר במדינה

לפני שבוע נכנס למערכת אחד מקוראיו הותיקים של עתון זה. בידי רפי עטרון, נכה מלחמת העצמאות, היה ספרון מוקדש ללוחם צעיר יותר — רם פרגאי, הצנחן בן ה־19, שהקריב את חייו על מזבח המולך הנקרא „פטרה".

רפי תיאר בכמה מלים קצרות את רם, אותו הכיר בחייו ואשר עמו אף שהה בבית־חולים אחד, אחרי שהצעיר נפצע בפעולת־התגמול בקלקיליה. הוא תיאר אותו מקרה שאירע כאשר ביקש אביו של רם לצמצם את דמי־הכיס של בנו. רם טיפס על מעקה המרפסת בקומה השניה של דירת הוריו ה־תל־אביבית, והתרה באביו: „אם לא תתן לי לירה בשביל לצאת הערב לקולנוע, יעלה לך העסק בהרבה יותר. אני אקפוץ למטה, יישברו לי כמה עצמות ואתה תצטרך לשלם את דמי הריפוי." האב סירב להיכנע לאולטי־מטום ורם פתח בו במקום את הקריירה שלו כצנחן. ללא היסוס קפץ למטה, שבר את שתי רגליו.

בפעם אחרת יצא הנער עם שלושה מחבריו לצלוח את הכנרת לאורכה. שלושת־רבעי הדרך עברו כשורה, ואז קיבל התכווצות שרירים חזקה בשתי רגליו. כל הפצרות חבריו השחיינים והמלווים לא הואילו. רם חרק את שיניו והמשיך במאמץ עילאי עד הסוף.

אך לא העקשנות היתה אופיינית לרם.

בפי עטרון היתה עתה משאלה: שהעולם הזה יטול חלק בהנצחת זכרו של הסייר הנלהב, אשר יצא לפני פחות משנתיים לראות את סלע אדום ולא חזר. „אני רק מבקש דבר אחד," התנה, „שלא ישתמע מתוך הכתבה עידוד למסעות־הרפתקה נוספים לפטרה. הציגו נא את רם באור החיובי הנכון, על מנת שהנוער בארץ יכיר מה אצילה היתה דמותו ומה יפה רוחו. ואז יגיע גם למסקנה כי אין זה אלא טירוף, שיוקרבו עלומים יחדוות־חיים למען חוויה חולפת, כמו ההליכה לפטרה."

הפרקים המובחרים מתוך אותו ספרון, המתפרסמים בעמודים 6־7 בגליון זה, יוכיחו ללא ספק כי אבידתם של בחורים כמו רם פרגאי הינה אומנם אבידה קשה, וכי מחיר הטיול לסלע האדום הוא מחיר אשר אין זה כדאי להסתכן בתשלומו.

★ ★ ★

החברה האנושית רקמה במשך הדורות מסכת חוקים שלמה, שיגנו עליה בפני המתנכלים לה. יש והחוקים הם אכזריים להזוויע, כמו החוק הקוראני של כריתת ידו של כל גנב. יש והחוקים הומניים יותר. אולם בכל מקרה שהוכח חטא, נקבעה גם מידת עונשו.

ברגע שנעשה פשע נכנס לפעולה מנגנון מסועף של בלשים, שוטרים ובתי־משפט כדי לגלות את הפושע ולהענישו. על סמך ההנחה כי יש מי שדואג לבטחונו־האישי ולשלימות־נפשו ורכושו, יכול האזרח לעסוק בשלווה בענייניו הפרטיים. הוא יודע כי החוק עינו פקוחה, וכי אלה שעברו על החוק משלמים את המחיר.

תפקידו של בית־הסוהר, מבחינה זו, כפול: להחדיר את ההכרה כי הפשע אינו משתלם, ויחד עם זאת לתת לאזרח השליו את הרגשת הבטחון כי הפושעים נמצאים תחת משמר ואינם מתהלכים חופשים ברחובות.

בעמודים 3־4 של גליון זה מתפרסמת פרשה מדהימה, המאיימת להפריך מיסודה הנחת־בטחון זו. עקב אינפורמציה שנתקבלה במערכת, עקבה חוליית העולם הזה אחר חמישה נידונים שהילכו בחופש מוחלט ברחובות העיר יפו.

אינני מאלה הדוגלים בעקרון הנקמה. „עין תחת עין", לדעתי, עשוי רק להרבות את מספר העיוורים, לא לרפא מחלות־עיניים. אין גם ספק, כי הכוכים־האפלים של בתי־הסוהר הישנים הינם, מעל לכל, קרקע צמיחה אידיאלית לדורות חדשים של פושעים, וכי צודקים אלה הרואים בכל פושע, חולה, שיש לרפאו יותר מאשר להתנקם בו.

מדע ריפוי־הנפש תופש יותר ויותר מקום בטיפול בעבריין — וטוב שכך. אם בכל זאת מפרסם העולם הזה את כתבת־השער של השבוע, אין זה כי לדעתנו חייבים אותם שברי־אנוש לשבת כלואים בצינוק, מאחורי מנעול ובריח. אם הרופאים קובעים שטיפול מדעי ואנושי יעזור להם יותר ויעזור אף לחברה — על־ידי ריפוי המחלה שדחפה אותם מלכתחילה אל הפשע — הרי שזכאים הם לחופש־פעולה במאמציהם.

שום אדם נאור לא יתנגד לכך שאותם נדכאים יראו את אור השמש ואף יצאו מדי פעם בחברה נורמאלית. אדרבא. אולם בתנאי אחד: שהדבר ייעשה תחת השגחה. אחרת ייעשה החוק פלסתר ושום אם לא תוכל לתת לבתה לצאת בלב שליו לרחוב.

שלום כהן

מכתבים

אנו הפרוסים

התרשמתי מאוד מכתבתו של אורי אבנרי „אנו הפרוסים" (העולם הזה 1108) אולם ישנו הבדל יסודי אחד בינינו לבין הפרוסים, שלדעתי עשוי להפריך חלק ניכר מחששותיו של מר אבנרי. הבדל זה נעוץ בעובדה שהצביעות, או במילים אחרות „אידיאלים לחוד ומעשים לחוד", הפכה לעובדה הבולטת ביותר של חיינו המדיניים.

אם הפרוסים ראו במדינה את הערך העליון והמודד לכל, כפי שכותב העורך, הרי אצלנו ערך המדינה מותנה בתועלת החמרית שאפשר להפיק ממנה. ואין זה משנה הרבה אם התועלת היא אישית או לטובת קבוצה או ארגון מסוים.

בפרוסיה היתה קיימת ביורוקרטיה ענפה ומטומטמת. הפקיד הרגיש את עצמו כשליח האלוהות, היינו המדינה. אצלנו אמנם קיימת ביורוקרטיה מאוד ענפה המכבידה על החיים, אולם היא איננה יעילה, איננה שווה לכל נפש ומטרותיה המוצהרות אינן חופפות את פעולותיה למעשה. אפשר להמשיך את רשימת ההשוואות עד בלי סוף, כמו בשטח העבודה שם אנחנו מכריזים על ערכה ותועלתה של העבודה ומתיחסים אליה בדיוק ההיפך.

את הפרוסים אפיינו בעיקר העקביות והדיוק עד לטמטום, שבהם בצעו את אשר הוחלט על־ידי המדינה. ולי נראה שאם אנחנו רחוקים מרחק רב ממשהו, הרי זה מעקביות ודיוק. בנגוד לדוגמה האישית של החוגים השולטים בפרוסיה, אין הדוגמה האישית של החוגים השולטים אצלנו עשויה לקדם חינוך לאמונה ללא ביקורת וביצוע ללא היסוס.

אהרון ברט, חיפה

מקור ההפליות

ברצוני להפנות את תשומת ליבכם למאמרו של שלום כהן (העולם הזה 1107) ולצורת הביטוי שלו כלפי האשכנזים. הוא משתמש במאמרו בשפה מאוד נסה נגד חלק ניכר מהאוכלוסיה של הארץ, שאפילו אם היא מיעוט בישוב, נדמה שהיא מהווה את רוב הקוראים של העולם הזה.

[illegible]מנם אשכנזי, אבל אפילו ספרדי [illegible]לא יצדיק את אופן הביטוי של שלום כהן כלפי האשכנזים. העובדה שדווקא האשכנזים היו בין ראשוני מיסדי המדינה אינה נותנת להם אמנם זכות־יתר לגבי אחיהם הספרדים, וגם לא מגיעה להם תודה רבה בעד זה. אולם בודאי שלא מגיע להם שיכתבו נגדם בביטויים כאלה. הדרך ששלום כהן בחר בה כדי להיות פופולרי בין הספרדים הבלתי מתורבתים היא מסוכנת ביותר, מובילה לשנאת אחים, נוגדת את האינטרס של קיבוץ גלויות ותורמת לירידה.

האם באנו ארצה כדי להחליף את הכינוי „יהודי מסריח" במילה „ווז ווז"? אני בעצמי סבלתי הרבה מהפליה. אבל לא בגלל היותי אשכנזי, אלא בגלל זה שאני לא איש המפלגה השלטת. כי היום שחורים דופקים שחורים ולבנים לבנים בגלל שהם לא באותה מפלגה, וזהו מקור כל ההפליות.

אביגדור רובינשטיין, מגדל־אשקלון

משהו אודות אותו מכתב של היהודי מורשה (העולם הזה 1106): אותו יהודי צודק לדעתי בטענותיו, אם כי איני חושב שרוב הנוער בארץ נגוע בגסות. אולם מן הראוי היה לדון בנושא: משום מה מתביש הנוער היהודי בישראל ביהדותו? בהיותי הקיץ באירופה נפגשתי בהרבה ישראלים, שלשאלה אם הם יהודים השיבו: לא, אנחנו ישראלים.

האמנם לא הבינו כל אותם המשיבים כך, שישראלי פירושו אדם שנתינותו ישראלית, הנושא דרכון ישראלי, ובתור שכזה הוא יכול להיות נוצרי, או מוסלמי המחזיק בדרכון זה? מה שגרוע מכל, הוא שישראלים אלה, אשר אינם יהודים לפי דברם, מצפים לקבלת־פנים נלהבת מצד יהודים במקומות כמו בית־הלל בלונדון. האם היו מתקבלים בצורה כזאת אילמלא היו יהודים?

אני מניח שאני יודע משום מה באה ההתכחשות ליהדות. בתור צברים שמעולם לא הרגישו מהי השפלה — ובאם היתה כזו תמיד הגיבו בכח — הרי זוהי פגיעה מאין כמוה כשהם נחשבים כשייכים לעם שאיבד

צבר בכפר אקומופיה

ששה מיליונים שהלכו לטבח כצאן מובל לשחיטה. אולם לדעתי, דוקא בגלל סיבה זו יש להתגאות. אם אני שייך לעם שהיה נרדף ואומלל ועתה הוא עצמאי, לעם שנתן לעולם את טובי המדענים ואנשי הרוח, אני יכול רק להתגאות.

י. זילברמן, לונדון

ניגשתי לפני שבוע למשרד הרשום בבית־שמש כדי למסור על שינוי כתובת. בחדר־הקבלה קבלני פקיד, אשר לידו מסרתי את מכתב ההזמנה שקיבלתי. אחרי שמסרתי לו את הפרטים המבוקשים, הודיעני האיש שתוך זמן קצר אקבל את תעודת הזהוי שלי הביתה. הפקיד הגיש לי מסמך, בו היה כתוב „הלאום — יהודי", וביקשני לחתום. סירבתי ואמרתי לו שהלאומיות שלי היא ישראלית ולא יהודית, ורק דתי היא יהודית. הוא לא התנגד וכתב בטופס: „הנ"ל טוען שלאומיתו אינה יהודית אלא ישראלית." חתמתי. ביקשתי שירשום במסמך שדתי היא יהודית אולם הוא התנגד, וענה שבמסמך לא כותבים את הדת.

ברצוני לשאול: מדוע אין הפקיד שואל לפני הגשת המסמך מהי לאומיות המבקש? מדוע לא ממלאים במסמך את פירוט הדת? איך אפשרי הדבר, שבעיני החוק לאומיות ודת חד הם?

בצלאל כהן, מושב צפרירים, חבל עדולם

לא התנצרו

לפני כשבועיים הגיע לכאן הגליון בו פורסמה כתבה בשם „מקלט בצל שליחי הצלב" (העולם הזה 1105), שהוקדשה בחלקה הגדול לאבי ובני משפחתנו. באותה כתבה טענתם כאילו אבי, שהתנצר, טבל גם את בניו לפני שנסע לאיטליה. אני ואחי ירדנו לאיטליה לא דווקא לפי הכרעת האב. יכולנו יפה יפה להתנגד לנסיעה, ורק דבר אחד ויחיד עצר בנו מלעשות זאת, והוא: אמנו המנוחה. לא היה ברצוננו להקשות על אמנו המסכנה, שקיוותה להתרפא באיטליה, וירדנו. אולם לא אני ולא אחי ולא אמי, לא טבלנו ולא עברנו את טקס הטבילה וההתנצרות. אני ואחי מוכנים ללכת לכל כנסיה שיציינו בפנינו כי שם התנצרנו, ונעמיד את הדברים באור הנכון.

למן היום הראשון לבואנו לאיטליה אנו במלחמה מתמדת נגד אבינו בשאלה של חזרה ארצה. אין איטליה מולדתנו. מקומנו ועתידנו בארץ. אני ואחי מוכרים כיהודים לכל דבר, לומדים בבית־הספר היהודי ומופיעים ברשימת הקהילה היהודית במילאנו. אנו עושים מאמצים להגיע בימים הקרובים ארצה. האם תחפצו לעזור לנו לתקן א[illegible] המעוות, ולתת לנו להרגיש ככל שאר אחי[illegible] בארץ?

ניסים לוי, מילאנו, איטלי[illegible]

העולם הזה מביא ברצון את טענת בני[illegible] של אליהו לוי, שהתנצר והיגר מהארץ.

אין קשר

זה עתה הובא לתשומת לבי סיפורכ[illegible] על צבי מכלים, (העולם הזה 1106), שהי[illegible] מסדר רשיונות לתלת־אופנועים, בהיותו כב[illegible] יכול חתנו של שר המשטרה בכור שיטרית כאדם המכיר את משפחת שיטרית מקרוב הרשוני להעיר לכם כי אף אחת מבנותי[illegible] של השר אינה נשואה עם אדם בשם מכלים וכי אין כל קירבה משפחתית בין אות[illegible] רמאי לבין מר שיטרית.

קורא, תל־אבי[illegible]

העולם הזה מצטער על בילבול היוחסין צבי מכלים אינו חתנו של שר המשטרה כי אם קרוב־נשואין של אחד מבני משפחת[illegible] של השר.

צבר בפעולה

עד עכשיו ידעתי ששמעון צבר הוא צייר. אבל אחרי שקראתי את הרשימה שלו „מה מריץ את שמעון צבר" (העולם הזה 1109) ואת הביקורת שלכם על שני ספריו רצתי מהר וקניתי אותם. אין מה להגיד — תענוג. קראתי אותם בהנאה כזו, שפעם־העמיים מצאתי את עצמי על הרצפה אחרי שהתגלגלתי מן הספה מרוב צחוק.

עמוס לנדמן, תל־אביב

האם כל מי שיודע לכתוב את שמו ייקרא סופר בישראל? שמעון צבר מעולם לא היה צייר והוא לעולם לא יהיה סופר!

דינה נוימן, חיפה

לבחור הזה יש דמיון כזה עשיר, שאני כבר לא יודע אם ספריו אמת או סתם פנטזיה. איפה ההוכחה שהוא באמת היה באפריקה?

דויד פין, תל־אביב

בעמוד זה. שמעון צבר בפעולה, מצייר את טכס השרפרפים הקדושים בכפר אקומופיה אשר מעבר לוולטה, בארץ טוגו (ראה תמונה).

צלילים טבטוניים

בעת שהותנו בחוץ־לארץ, לפני כחודש. נודע לנו ממקורות מוסמכים כי הנהלת התזמורת הפילהרמונית הישראלית, המיוצגת על־ידי מר צבי הפטל, ערכה הסכם סודי עם מנצח אורח מחוץ־לארץ, שעתיד לבוא ארצה בזמן הקרוב, לפיו תושמענה שתי יצירות של הקומפוזיטור הגרמני ריכרד וגנר בקונצרטים למינויים, מבלי לציין זאת מראש בתוכניה. באופן כזה מתכוונת התזמורת הפילהרמונית, נציגת התרבות הישראלית, להחדיר, נגד רצון חלק גדול מהקהל, מוסיקה אשר תפתח פצעים ישנים בקרב פליטי השואה. למרות פניותינו החוזרות ונשנות להנהלת התזמורת, לא מצאה זו לנחוץ אף לענות לנו.

הצבור הישראלי לא יסכים בשום פנים ואופן לשמוע את צליליו הטבטוניים של וגנר מתנשאים באולמות הקונצרטים של ערי ישראל! אנו סוברים שהגיעה העת להרים את מסך השתיקה האופף את פעולות הנהלת התזמורת הפילהרמונית.

מקס ויזנפלד, עמוס גבעולי, ירושלים

לזכר וילי

הרשונו לפנות בבקשה מעל דפי עתונכם אל קוראיכם שנמנו על קהל מוקיריו של חברנו, אמן הפנטומימה, וילי ז"ל, אשר נפטר לפני ימים מספר. עומדים אנו להוציא חוברת לזכרו, אשר תשקף את וילי ברוב צדדיו, כחלוץ, חבר קיבוץ בנגב וכאמן שזכה להערכה בינלאומית. אם יש בין קוראיכם שהכירוהו ויבקשו לכתוב לאותה חוברת זכרון, נבקש לשלוח את החומר לקיבוץ נירים, דאר נע, הנגב.

מזכירות הקיבוץ, נירים

מכתבים על רותי

בקשר למאמרה של היפהפיה שלכם רותי ורד, בעלת העיניים הירוקות והשיער השחור וכו', המושלמת לאין ערוך יותר מפרנסואז ארנול (העולם הזה 1106), הג'ינג'ית הצבועה, בעלת העיניים (הקטנה והגדולה) מלאות הקמטים והרגליים העקומות לא עלינו — האם לא חלה כאן טעות גסה ואת כל הכבוד והפרסומת נתנו בטעות לפרנסואז ארנול במקום להוד מעלתה רותי ורד? לפחות תפרסמו תמונה שלה.

יצחק לרר, תל־אביב

בעמוד 23, הקורא לרר.

גסויות בפרזה

זכותו של כל קורא לשלוח את פרי יצירתו לאן שירצה, אולם אין זה מחובתה של מערכת העולם הזה להדפיס כל דבר שטות וניבול פה של אחד מקוראיה. החמשיר של אהרון בכר (העולם הזה 1108) על חבחור בשם דן שעשה משהו לבחורה בגן, נוסף על היותו חסר־טעם, הוא גס וזול. מו[illegible] היה לו הקורא בכר היה מוציא את [illegible] בגן, תחת להוציאו בכתיבת חמשירים [illegible] אלה.

אליהו אמיר

היה היה איש שמו אמיר
שרתח: „הוי, מה גס החמשיר!"
הוא כל כך נעלב
שישב וכתב
גסויות בפרוזה — לא בשיר.

מספר 1110
כ"ז טבת תשי"ט,
המחיר 550 פרוט[illegible]